

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2008. május 5.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2008. május 5. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Ossza be a 240 percet úgy, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

Alaposan olvassa el a feladatokat, kérdéseket, szempontokat.

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat.

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan.

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen, hogy azok elváljanak a kész fogalmazásoktól. A szövegekbe is jegyzetelhet.

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Ottlik Géza: A Nyugatról (részlet)

A Nyugat egy nagy lélekszámú országnak is fontos irodalmi és művészeti megmozdulása volna – olyasféle jelentőségű Európa történetében, ha át lehetne tenni más nyelvterületre, mint mondjuk a francia enciklopédistáké –, nekünk magyaroknak pedig a reformkor után a legnagyobb erkölcsi és szellemi megújulásunk. Nem megújulásunk „kísérlete”, noha látszólag kísérlet maradt, két vesztett világháború látszólag derékba törte. Nem, semmit sem tört derékba semmi: a szellem, amit hirdettek, nemcsak bennünk, idősebb írókban él ma is töretlenül, akik fenntartás nélkül örökösüknek valljuk magunkat – és nem henyéségből beszélek többes szám első személyben –, hanem közvetve minden értékes fiatalban is, akár hallottak életükben a Nyugatról, akár nem. Ady, Babits, Kosztolányi, Karinthy, Osvát, Schöpflin, Tersánszky, Móricz meg a többiek összefogása nem „nyugatos dekadenciát” hirdetett, hanem éppen a szellemi hanyatlással, a pangással és bágyadt közepszerűséggel szembe fordulva, az egészség új forradalmát: hevesebb és hitelesebb művészetet, nagyobb szabadsággal s egyben nagyobb szigorúsággal, új felelősséget, új erkölcsi, lelki integritást. Szembefordultak nemcsak a hamissal, olcsóval, önáltató hazugsággal, hanem a jó szándékú másodrendűség minden színárnyalatával. Nem is kellettek az első világháború előtti gazdag, rohanva fejlődő Magyarországnak. Isten csodája, hogy végig meg tudtak állni a talpukon. Ne felejtjük el, hogy Tisza István, a nagy tekintélyű miniszterelnök, akit nem jellemezett az, hogy ostoba lett volna, így nyilatkozott: „Ady és a Nyugat levéltetűk a magyar kultúra pálmafáján!” A levéltetvek túléltek Tisza pálmafáját, az ország gazdasági, katonai, politikai nagyságából jóformán nem maradt ránk más, mint az ő csorbátlan, csorbíthatatlan nagyságuk. Ha valaki nem tudja fölérni ésszel, hogy ezt az örökséget nem lehet elherdálni, hát az ő baja. Ha valaki úgy érzi, jobban jártunk volna, ha inkább egy ipari, politikai nagyhatalom lennénk ma, hát bánkódjon fölötte. De bolond lenne az a magyar író, eltökélt bolond, aki a Nyugat nagyhatalmi rangjánál alább adná.

Személyes emlékeim a Nyugatról? Kevés van, és ez a kevés olyan elválaszthatatlan az életemtől, hogy egy háromkötetes önéletírásba se férne bele. Mindig emlékeztem vagy emlékezni véltem a kora gyerekkoromban egyszer-egyszer kezembe akadt Nyugat-példányok még sötétszürke vagy sárga, kedélytelen címlapjára és a korábbi, másféle betűcsaládból szedett címére, meg a megmagyarázhatatlan áhítatomra, amivel néztem. A magyarázatot korszakokkal később, nekem földtani, embertani korszakokkal később, Karinthy adta meg. A Nyugat íróival az *Így írtok*

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ti-ből ismerkedtem meg, méghozzá eredeti műveik helyett, azt kell mondanom, műveik elvont lényegével, tizenkét-tizenhárom éves koromban, amikor a konkrét mondanivalójukat még meg sem értettem volna. Karinthy könyve nekem nemcsak „kritikai értékű” volt, hanem megnyitotta a világot. Azt tartom, hogy mindenestől nem más – függetlenül attól, hogy utánozhatatlan, a szeméremnek és szeméretlenségnek, útszéli nevetetésnek és mély gyengédségnek, pongyolaságnak és zenei fegyelemnek, ítélő férfiasságnak és kisfiús tisztaságnak egyszeri, megismételhetetlen vegyülete, melynek kémiaja, magfizikája kifürkészhetetlen marad –, mindenestől pedig nem más, mint művészetfilozófiai, ismeretelméleti, létbölcseleti reveláció. Bocsánat az idegen szóért. Karinthy elem tárta, felmutatta, napnál világosabbá tette, hogy micsoda maga a költészet, irodalom, és hogy ez az irodalom az emberi léttel együtt nevetségességében is nagyszabású vállalkozás. Egy tizenhárom éves fiút, aki mondjuk *A fekete zongorá*-n vagy a *Vér és arany*-on csak jót röhögött volna, a paródiája úgy megbabonázta, akármekkorát is nevetett rajta, a „pastiche”-on át úgy megbűvölte az eredeti, hogy a gyerekkori felelőtlen áhítatból, gondtalan vonzódásból életre-halálra szóló szerelem támadt. „Nehéz szerelem”! – ahogy Vas István nevezi.

1. Értelmezze a szöveg egészében az alábbi kijelentést!

De bolond lenne az a magyar író, eltökélt bolond, aki a Nyugat nagyhatalmi rangjánál alább adná.

Nevezzen meg 3 tartalmi elemet, minősítést, ami a Nyugat rangját biztosítja a szerző szerint!

3 pont	
--------	--

2. A fenti mondat szóhasználatában tudatosan idézi egy, a Nyugat által nagyra becsült magyar költőelőd kifakadását. Nevezze meg az alábbi idézet szerzőjét!

Az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon.

A szerző neve: _____

1 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Milyen jelentéstartalommal jelenik meg a bolond, az elfogadott normáktól eltérő figura alakja irodalmi alkotásokban? Három különböző mű rövid ismertetésével fejtsse ki véleményét! Nevezze meg a szerzőt és az alkotás címét is!

6 pont	
--------	--

4. Hasonlítsa össze néhány mondatban *Az így írtok ti Ottlik*-szövegbeli értékelését az alábbi minősítéssel! Vizsgálja meg az értékelők kilétét, a műről alkotott vélemények összetevőit!

„Később, amikor »nyugatos« könyveket cipeltem a házba, nagy sikere volt Karinthy irodalmi gúnyképeinek; a megcsúfolt szerzőket jórészt nem ismerték – Adyt csak Rákosi¹ ismertetésében fedezték fel, Kosztolányit, Babitsot is inkább csak irodalompolitikai veszekedések alkalmával hallották emlegetni –, de a gúnyképeket elismeréssel nézegették. „Így írnak ők” – mondogatták. S ilyen közvetett módon Karinthy híres könyve csakugyan népszerűsítette a korszerű irodalmat.”
(Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*)

6 pont	
--------	--

¹ Rákosi Jenő konzervatív kritikus

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Adja meg a szövegben előforduló idegen szavak magyar megfelelőjét!

a) dekadencia: _____

b) reveláció: _____

c) pastiche: _____

3 pont	
--------	--

6. Miért kér bocsánatot a szerző az idegen szó használatáért? Milyen nyelvszemléleti hagyományhoz kapcsolódik ez a megjegyzés? Válaszoljon néhány mondatban!

4 pont	
--------	--

7. Állapítsa meg minél részletesebben a tagmondatok közötti grammatikai viszonyt az alábbi összetett mondatban!

¹ Ha valaki úgy érzi, ² jobban jártunk volna, ha inkább egy ipari, politikai nagyhatalom lennénk ³
⁴ ma, hát bánkódjon fölötte.

4 – 1 =

1 – 2 =

2 – 3 =

3 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. A Nyugat első nemzedéke költőinek ars poeticáiból idézünk. Nevezze meg a szerzőket teljes névvel!

a)

Minek a lélek balga fényűzése?
Aludjunk. Másra kell ideg s velő.
Józan dologra. Friss tülekedésre.
És rossz robotos a későnkelő.

A szerző neve: _____

b)

Jaj, mily sekély a mélység
és mily mély a sekélység
és mily tömör a hígság
és mily komor a vígság.

A szerző neve: _____

c)

A tolakodó Gráciát ellöktem,
Én nem bűvészek, de mindennek jöttem,
A Minden kellett s megillet a Semmisem.

A szerző neve: _____

d)

Ekként a dal is legyen örökkön új,
a régi eszme váltson ezer köpenyt,
s a régi forma új eszmének
öltönyeként kerekedjen újra.

A szerző neve: _____

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. Vizsgálja meg az előző feladat d) pontjában megadott költeményrészlet verselését!

Verselési rendszer: _____

A strófaszerkezet neve: _____

2 pont	
--------	--

10. Miként kapcsolódnak a Nyugat című folyóirathoz, mozgalomhoz az alábbi nevek?**Indokolja választát 2-2 tartalmi elemmel!**

a) Mikes Kelemen: _____

b) Illyés Gyula: _____

c) Osvát Ernő: _____

d) Móricz Zsigmond: _____

8 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Egy mű értelmezése

József Attila költeményének utolsó két versszakában a tavasz megjelenítése látványosan eltér az évszak megszokott ábrázolásától. Hogyan értelmezhető ez a sajátosság az első négy versszak álom-elbeszélésének összefüggésében?

József Attila: *Ha a hold süt...*

Ha a hold süt, a néma, siron tuli fény,
álmomba' kinyílnak a termek.
Kioson, kenyeret szel a konyha kövén
s majszolja riadtan a gyermek.

Csak a léghuzat ismeri – alszik a ház.
Les nagy szeme, reszket a térde.
Zsirok és köcsögök teje közt kotorász,
surranva, mint az egérke.

Ha belé-belereccsen a szörnyü kredenc,
ajkára repül kicsiny ujja:
könyörögne az irgalomért, de a csend
zord kürtje a zajt tovafulja.

Ez a zaj, ez a kín, e világreccsegés
nem szűnve, dühöngve növekszik.
Belesáppad a gyermek, elejti a kést
és visszalopódzva lefekszik...

Mire ébredek, ég a nap, olvad a jég,
szétfreccsen iromba szilánkja,
mint déligyümölcs-kirakat üvegét
öklével a vágy ha bevágja.

Elalél a fagy istene, enged az ég.
Már unja az ördög a poklot,
ideönti a földre kövér melegét –
zöld lángba borulnak a bokrok.

(1936)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Nyelvi–irodalmi, műveltségi feladatsor		40	
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése	25	
	érvelő szöveg	20	
	gyakorlati szövegfajta	15	
Levonások	helyesírási hibák	levonható: 15	
	írás kép	levonható: 3	
ÖSSZESEN:		100	

javító tanár

Dátum:

		Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Nyelvi–irodalmi, műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése		
	érvelő szöveg		
	gyakorlati szövegfajta		
Levonások	helyesírási hibák		
	írás kép		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: